

1837
2017
ΧΡΟΝΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Περίληψεις

3ου Συνεδρίου Μεταπτυχιακών Φοιτητών Προϊστορικής
Αρχαιολογίας του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Υλικός Πολιτισμός και γνωσιακές λειτουργίες κατά την Πρώιμη Προϊστορία

Πέμπτη 25 Μαΐου 2017
Κεντρικό Κτήριο Πανεπιστημίου Αθηνών
Πανεπιστημίου 30, Αθήνα

*Το Συνέδριο τελεί υπό την αιγίδα του Τομέα Αρχαιολογία και Ιστορίας
της Τέχνης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών*

Από τις τεχνολογικές επιλογές των νεολιθικών λιθοξόων στους σύγχρονους επισκέπτες των μουσείων

Σοφία Δουλκερίδου

*Υπ. Διδάκτωρ Προϊστορικής
Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
tsofli81@yahoo.gr*

Η προβληματική γύρω από τον εκπαιδευτικό, κοινωνικό και πολιτικό ρόλο των αρχαιολογικών μουσείων είναι εκτενής και πολυποίκιλη. Τα ίδια τα αντικείμενα που εκτίθενται, ο τρόπος διευθέτησής τους στο χώρο του μουσείου και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται βρίσκονται εκεί για να αφηγηθούν μια ιστορία, για να παρουσιάσουν μια ερμηνεία. Ένα μουσείο σήμερα που θα είναι σε θέση να λάβει υπόψη του τις προσδοκίες του κοινού μέσα από μία έκθεση και να αποκαλύψει στους επισκέπτες του τις θεωρητικές αρχές και τη θέση τους στην επιστημολογία της εποχής θεωρείται ότι μπορεί να είναι ένα ζωντανό μουσείο, αναπόσπαστο κομμάτι μιας κοινωνίας που εξελίσσεται.

Ωστόσο, εξακολουθούν να αποτελούν ένα ενδιαφέρον πεδίο έρευνας θέματα όπως ο τρόπος με τον οποίο επιδρούν στη δημιουργία μίας έκθεσης τόσο οι θεωρητικές αναζητήσεις και τα μεθοδολογικά εργαλεία της επιστήμης της αρχαιολογίας όσο και, ειδικότερα, οι γνώσεις για τον τεχνολογικό σχεδιασμό, τις επιλογές και τη δράση των ανθρώπων του παρελθόντος.

Με αφορμή, λοιπόν, τις αντιλήψεις ότι η τεχνολογική συμπεριφορά του ανθρώπου αποτελεί μία έκφραση της κοινωνικής του συμπεριφοράς, ότι η λιθοτεχνία παρέχει πληροφορίες για την κινητική και διανοητική ανάπτυξη των ανθρώπων και επίσης συμβάλει στη σύνθεση της έννοιας των υποκειμένων (agency), εν προκειμένω, της προϊστορίας, προτείνεται ένας θεωρητικός προβληματισμός για τα κριτήρια που θα μπορούσαν να συνθέσουν μια μεθοδολογία για την έκθεση των νεολιθικών λιθοτεχνιών που θα ανταποκρίνεται τόσο στις σύγχρονες αρχαιολογικές όσο και μουσειολογικές αναζητήσεις.

Λέξεις κλειδιά: Νεολιθική περίοδος, λιθοτεχνία, πυριτόλιθος, μουσειολογία, πελεκημένος λίθος

Ο υλικός πολιτισμός των θαλαμωτών τάφων της Ύστερης Εποχής του Χαλκού στην Ηλεία. Ποσοτικά δεδομένα μικροτεχνίας

Σωτήρης Λαμπρόπουλος

Διδάκτωρ Προϊστορικής Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ
sotiris.lambropoulos@gmail.com

Ο υλικός πολιτισμός της μυκηναϊκής Ηλείας, προέρχεται σχεδόν αποκλειστικά από νεκροταφεία. Κύριος γνώμονας ενδιαφέροντος της παρούσας ανακοίνωσης είναι η ερμηνεία των ποσοτικών συνιστωσών των προϊόντων της μικροτεχνίας, τα οποία σχετίζονται με την κοινωνική διαβάθμιση και κατ' επέκταση τις εμπορικές σχέσεις. Πρόκειται για φυσικής ή τεχνητής προέλευσης αγαθά, τα οποία αφορούν άμεσα στην παραγωγική διαδικασία, την ευμάρεια, την κοινωνική διαστρωμάτωση και τις δυνατότητες προσπορισμού αγαθών μιας κοινότητας. Οι τιμές αφορούν σε ποσοστό άνω του 80% των ανευρεθεισών θέσεων της Ηλειακής γης έως το έτος 2010. Επιλέξαμε να μελετήσουμε ποσοτικά τέχνηρα του υλικού πολιτισμού, τα οποία προέρχονται από τον πλέον κοινό αρχιτεκτονικό τύπο ταφής, τον θαλαμωτό. Η έννοια της ύλης προβάλλει τη λειτουργική και κοινωνική αξία του ευρήματος. Τα τέχνηρα, τα κτερίσματα, το σύνολο των κινητών ευρημάτων αναγνωρίζονται ως διακριτά χαρακτηριστικά θεωρητικής κοινωνικής διάρθρωσης και δείκτες μετασχηματισμού, μορφής και αξιολογικής κλίμακας μιας κοινότητας, αναγνωρίζοντας έμμεσα το βιοτικό επίπεδο, στοιχεία κοινωνικής διαστρωμάτωσης και τη δυναμική της πληθυσμιακής ομάδας.

Στην ανακοίνωση αυτή το ενδιαφέρον εστιάζει στην παρουσίαση της οπτικής χρήσης ή απόκτησης αγαθών, ώστε να διαφανεί η γενική τάση μιας κοινωνίας με οικονομικές συνιστώσες περιβαλλοντικής υφής. Ακόμη και μικρής κλίμακας αλλαγές προς ένα ποιοτικά ανώτερο πολιτισμικό προϊόν υποδηλώνουν κοινωνική ευημερία.

Λέξεις Κλειδιά: Ηλεία, Μυκηναϊκή Κοινή, Πρώτες Ύλες, Εμπορικές σχέσεις, Οικονομία

Από το εργαλείο στον ανθρώπινο νου και αντίστροφα: Η τριπτή λιθοτεχνία του Πρωτοελλαδικού οικισμού στο Κορωπί Αττικής και οι διαδικασίες νόησης και σχεδιασμού

Μαρία Μέξη

*Υπ. Διδάκτωρ Προϊστορικής
Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ
mariamexi@ymail.com*

Η ανεύρεση μεγάλου αριθμού τριπτών και λειασμένων εργαλείων και αντικειμένων καθημερινής χρήσης στον οικισμό της Πρωτοελλαδικής I-II Εποχής στο Κορωπί Αττικής, η ποικιλομορφία που αυτά παρουσιάζουν ως προς την πρώτη ύλη, τις τεχνικές κατασκευής, τις λειτουργίες και τις χρήσεις τους και εν τέλει τον ρόλο που παίζουν αυτά στη καθημερινή ζωή των προϊστορικών κατοίκων ενός πεδινού οικισμού της Αττικής, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες προσανατολισμού της έρευνας σε μια πιο συστηματική και εντατική μελέτη τους. Οι διαδικασίες νόησης, σχεδιασμού, επιλογών και εν τέλει πράξεων του προϊστορικού τεχνίτη είναι δυνατόν να απεικονίζονται με τρόπο εύγλωττο στα ίδια τα υλικά τέχνηρα.

Η παρούσα ανακοίνωση επικεντρώνεται στο ζήτημα της επιλογής της πρώτης ύλης κατασκευής των τριπτών και λειασμένων εργαλείων από πηγές εκτός των στενών ορίων του οικισμού, δηλαδή την αναζήτηση σκληρών και ανθεκτικών πετρωμάτων ηφαιστειακής προέλευσης εκτός Αττικής, καθώς και στις δυνατότητες που δίνει η συγκεκριμένη πρώτη ύλη για επαναχρησιμοποίηση των αντικειμένων μετά τη φθορά τους αφού υποστούν διαδικασίες μεταποίησης, ενδείξεις που καταγράφονται στα ίδια τα εργαλεία. Εξετάζονται εν τέλει οι ανθρώπινες επιλογές που κρύβονται πίσω από τα διαφορετικά στάδια της «εγχειρηματικής αλυσίδας» των συγκεκριμένων τέχνηρων (επιλογή πρώτης ύλης κατασκευής, ίχνη χρήσης, φθοράς και κατασκευής - μετατροπής) και πώς αυτά καταγράφονται στα ίδια τα υλικά κατάλοιπα. Σκοπός είναι να διασαφηνιστεί πληρέστερα ο ρόλος ενός καθημερινού εργαλείου στο πλαίσιο μίας οργανωμένης τροφοπαραγωγικής κοινωνίας με ενδείξεις αυτάρκειας όπως είναι ο ΠΕ οικισμός στο Κορωπί.

Λέξεις κλειδιά: τριπτά εργαλεία, εγχειρηματική αλυσίδα, ανθρώπινη νόηση και επιλογή, ηφαιστειακά πετρώματα,, ίχνη κατασκευής, χρήσης και φθοράς

Η Αρχαιότερη Νεολιθική στη Δυτική Μακεδονία μέσα από τα ζωοαρχειολογικά κατάλοιπα. Προσαρμογές στο φυσικό περιβάλλον και συμπεριφορές των πρώιμων νεολιθικών κοινωνιών

Στεφανία Μιχαλοπούλου

Διδάκτωρ Προϊστορικής Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ
mstefanetta@yahoo.gr

Η Αρχαιότερη Νεολιθική αποτελεί μία περίοδο ανεπαρκώς ερευνημένη στον ελλαδικό χώρο εξαιτίας των λίγων, παλαιών και περιορισμένων σε έκταση ανασκαφών. Ως εποχή ταυτίζεται με την επικράτηση ενός νέου τρόπου ζωής, που ορίζεται από ουσιαστικές διαφοροποιήσεις - σε σχέση με την προηγούμενη Μεσολιθική - στην οικονομία, στις στρατηγικές επιβίωσης, στη διατροφή, στην ιδεολογία κ.ο.κ.

Στην ανακοίνωση, που βασίζεται στα πορίσματα της διδακτορικής μου διατριβής, θα παρουσιαστούν στοιχεία που αφορούν, αφενός, στην προσαρμογή των επιλογών και των δραστηριοτήτων των πρώιμων νεολιθικών κοινωνιών στο φυσικό περιβάλλον και, αφετέρου, στις συμπεριφορές των κοινωνιών αυτών όπως αποκαλύπτονται μέσα από τη μελέτη της παλαιοδιατροφής, της εκτροφής ή/και του κυνηγιού των ζώων, των λοιπών στρατηγικών επιβίωσης και της διασποράς των ζωοαρχειολογικών καταλοίπων στους χώρους των οικισμών. Οι δύο θέσεις που παρουσιάζονται εδώ, οι οικισμοί Φυλλοτσαΐρι Μαυροπηγής και Πόρτες Ξηρολίμνης, έχουν ανασκαφεί με σύγχρονη μεθοδολογία, σε ευρεία έκταση και έχουν αποδώσει μεγάλο αριθμό ευρημάτων γενικά, και ζωοαρχειολογικού υλικού ειδικότερα. Τα παραπάνω στοιχεία συνέβαλλαν στην επιλογή τους προς μελέτη, εφόσον επιτρέπουν την σχετικά ασφαλή προσέγγιση και κατανόηση των πρώιμων νεολιθικών κοινωνιών και του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο αυτές έδρασαν.

Λέξεις κλειδιά: Ζωοαρχειολογία, Δυτική Μακεδονία, Αρχαιότερη Νεολιθική, παλαιοπεριβάλλον, στρατηγικές επιβίωσης

Οι μουσειακές εκθέσεις για την Παλαιολιθική Εποχή στη χώρα μας

Χαρά Μουρταράκου

Απόφοιτος Προγράμματος Μουσειολογίας, ΕΚΠΑ
xara_mour@hotmail.com

Η έρευνα για την Παλαιολιθική Εποχή στην Ελλάδα μετρά ήδη αρκετές δεκαετίες, με τα γνωστά πλούσια και ενδιαφέροντα αποτελέσματά της. Πώς όμως ο αρχαιολογικός επιστημονικός κόσμος κάνει γνωστές τις ανακαλύψεις αυτές στην ελληνική κοινωνία; Και ιδιαίτερα, πώς εντάσσονται στην πολιτισμική κληρονομιά και πως παρουσιάζονται στα Μουσεία της χώρας μας;

Με τις επιστήμες της Μουσειολογίας και των Μουσειακών Σπουδών να γνωρίζουν ιδιαίτερη άνθιση στη χώρα μας τις τελευταίες δυο δεκαετίες, οι εκθέσεις των αρχαιολογικών μουσείων έχουν γνωρίσει ιδιαίτερη ανάπτυξη, ακολουθώντας τις διεθνείς επιστημονικές επιταγές βάζοντας στο κέντρο του σχεδιασμού τους τον επισκέπτη. Με βάση την έρευνά που διεξήχθη στο πλαίσιο της Διπλωματικής μου εργασίας Ειδίκευσης, κατά την διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών μου στο Π.Μ.Σ. “Μουσειακές Σπουδές” του Πανεπιστημίου Αθηνών η παρούσα ανακοίνωση θα εστιάσει στη παρουσίαση των σύγχρονων μουσειακών εκθέσεων για την Παλαιολιθική Εποχή στην Ελλάδα. Ως αποτέλεσμα της έρευνας αυτής, θα διερευνηθούν οι δυσκολίες και οι προκλήσεις που γεννώνται κατά τη δημιουργία μιας έκθεσης για την Παλαιολιθική Εποχή και θα αναζητηθούν απαντήσεις σε ορισμένους προβληματισμούς εξετάζοντας αντίστοιχες περιπτώσεις εκθέσεων στο εξωτερικό. Επίσης θα συζητηθεί ο τρόπος με τον οποίον αυτές οι “αρχαιότητες” προσλαμβάνονται από το κοινό.

Λέξεις-κλειδιά: Παλαιολιθική Εποχή, Μουσειακή Αφήγηση, Διεπιστημονικότητα, Επισκέπτης, Προτάσεις

Εποχικότητα και κατοίκηση στις κοινωνίες των παλαιολιθικών κυνηγών-τροφοσυλλεκτών: Επιλογή ή προσαρμογή;

Κατερίνα Νάκα

*Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Α' Κύκλου
Προϊστορικής Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ
naka_katerina@hotmail.com*

Στην εν λόγω ανακοίνωση θα εξεταστεί τόσο η έννοια της εποχικότητας της κατοίκησης κατά την Παλαιολιθική εποχή όσο και οι συνθήκες που επηρέαζαν και διαμόρφωναν αυτό το φαινόμενο. Η ανασύσταση του περιβάλλοντος, της κοινωνίας και των συνθηκών διαβίωσης είναι μερικά από τα επιμέρους ζητήματα της συγκεκριμένης παρουσίασης. Ειδικότερα, θα γίνει ανάλυση της κινητικότητας του παλαιολιθικού ανθρώπου. Ποιοί παράγοντες καθόριζαν το βαθμό της κινητικότητας και ποια ήταν τα κίνητρα του παλαιολιθικού κυνηγού-τροφοσυλλέκτη; Επί προσθέτως, θα γίνει αναφορά στη μεθοδολογία της έρευνας. Μέσω ποιων δεδομένων καθίσταται εφικτή η διάγνωση της εποχικότητας μιας εγκατάστασης;

Όλα αυτά τα ερωτήματα αποτελούν μία γενικότερη προβληματική σχετικά με την ιδιοσυγκρασία του παλαιολιθικού ανθρώπου και τον τρόπο με τον οποίο διαχειριζόταν τις εκάστοτε μεταβολές στο περιβάλλον του και τη διαθεσιμότητα των ζωτικών πόρων. Η προσπάθεια κατανόησης του τρόπου σκέψης και των πράξεων του αποτελεί ένα ενδιαφέρον εγχείρημα. Ωστόσο, ελλείπει πολλών πληροφοριών πρόκειται για μία μονόπλευρη προσέγγιση της ταυτότητας του παλαιολιθικού ανθρώπου καθώς και του τρόπου ζωής του. Τέλος, για καλύτερη κατανόηση των παραπάνω εννοιών θα αναφερθούμε παραδειγματικά σε θέσεις της παλαιολιθικής Ευρώπης καθώς και σε αυτές του ελλαδικού χώρου.

Λέξεις κλειδιά: παλαιολιθικές κοινωνίες, κατοίκηση, εποχικότητα

**Το σπήλαιο Bianchi, La Colle-sur-Loup, Alpes – Maritimes, Γαλλία:
Αξιολόγηση της αρχαιολογικής έρευνας και προοπτικές ανάδειξης με
τη μέθοδο της τρισδιάστατης ανάλυσης (Modelisation 3D)**

Κωνσταντίνα Οικονόμου

*Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο
Νίκαιας - Sophia Antipolis, Γαλλία
cona.oikonomou@gmail.com*

Η προβληματική της μελέτης μου εστιάζει στην καλλιτεχνική αποτύπωση ενός συνόλου ζωγραφικών εικόνων εντός του σπηλαίου, το οποίο μέχρι σήμερα παραμένει αδημοσίευτο. Σκοπός είναι, να αναδειχθούν οι καλλιτεχνικές διαφορές ανάμεσα στη Μέση και Ύστερη Νεολιθική. Το σπήλαιο Bianchi βρίσκεται στη περιοχή Provence - Alpes - Côtés d'Azur της Γαλλίας και σε μικρή χιλιομετρική απόσταση από την πόλη της Νίκαιας. Το σπήλαιο έγινε γνωστό στο τέλος του 1974 όταν εντοπίστηκαν σε αυτό σημαντικά ανθρώπινα κατάλοιπα της Νεολιθικής. Η ανασκαφική μελέτη η οποία πραγματοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο της Νίκαιας, Sophia – Antipolis και το ερευνητικό κέντρο CEPAM, ανέδειξε τις διαφορετικές φάσεις κατοίκησης του σπηλαίου, με την πρωιμότερη να χρονολογείται στο τέλος της Μέσης Νεολιθικής.

Η καλλιτεχνική προσέγγιση του σπηλαίου μέσω τις τρισδιάστατης μοντελοποίησης 3D θα δώσει την ευκαιρία να αναδειχθεί η σπουδαιότητά του για την πολιτισμική κληρονομιά της περιοχής. Για την υλοποίηση του συγκεκριμένου έργου, θα εργαστούμε πάνω σε δύο λογισμικά προγράμματα, τα οποία είναι : το Photoscan και το AutogadMAP3D. Η μελέτη της τρισδιάστατης μοντελοποίησης 3D, εστιάζεται σε τρία βασικά χαρακτηριστικά απαραίτητα για το κλάδο της αρχαιολογίας : 1) στην προσπάθεια συντήρησης και ανάδειξης της καλλιτεχνικής έκφρασης του σπηλαίου μεταξύ Μέσης και Ύστερης Νεολιθικής, 2) στην έρευνα και την μελέτη των πληροφοριών και των στοιχείων και 3) στη δημοσίευση, που στόχο έχει τη μετάδοση των πληροφοριών. Η τρισδιάστατη μοντελοποίηση έχει τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει την έρευνα με ταχύτητα αλλά και ακρίβεια.

Λέξεις κλειδιά: Σπήλαιο Bianchi, Provence-Alpes-Côtesd'Azur, Τρισδιάστατη Μοντελοποίηση (3D), Μέση και Ύστερη Νεολιθική Περίοδος, καλλιτεχνική αποτύπωση

The use-wear analysis of the lithic assemblage from Platia Magoula Zarkou: The first results and conclusions

Λυγερή Παπαγιαννάκη

*Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο
Νίκαιας - Sophia Antipolis, CEPAM, Γαλλία
ligeri18_91@hotmail.com*

The aim of this paper is to present the first results of my Master thesis focused on the study of the lithic collection from the Neolithic site of Platia Magoula Zarkou (Thessaly) from a functional point of view. These results combined with those of the technological analysis of the assemblage will offer a complete vision of the biographies of these objects. The site is situated in the NE part of the Trikala plain. It has been inhabited from the end of the Early Neolithic until the Late Neolithic, and after a short break, during the Early and Middle Bronze Age. A ceramic model of a Neolithic household containing eight human figurines is the best known find of the site; it was found in the intersection between the last layer of the Middle Neolithic and the first of the Late Neolithic, under the floor of a building, and is considered to be a foundation offering.

The functional analysis concerns the stone tools of the Middle and Late Neolithic and tends to, 1) look into the activities, and thus the economy of the site, 2) examine the tools from a techno-functional point of view, in order to enlighten the preference or the transformation of the tools to facilitate certain activities, 3) and study the transition between the Middle and the Late Neolithic, which presents certain breaks and changes, from a functional point of view.

Key words: Neolithic, Platia Magoula Zarkou, stone tools, functional analysis, prehistoric economy

Οι μη γνωσιακές λειτουργίες και ενέργειες ως αποδεικτικό στοιχείο των σκοπίμων: η διάδοση του οικιακού ποντικού, δείκτης μετακινήσεων νεολιθικών πληθυσμών

Κατερίνα Παπαγιάννη

Μεταδιδακτορική ερευνήτρια, Labex BC-Diversitas, Archéozoologie, Archéobotanique, UMR 7209, CNRS, MNHN, Παρίσι, Γαλλία
katerinapapayiannis@gmail.com

Ο οικιακός ποντικός είναι το πλέον διαδεδομένο τρωκτικό στον πλανήτη και η συμβίωσή του με τον άνθρωπο είναι άρρηκτα δεμένη με τις ανθρώπινες μετακινήσεις. Η σχέση ανθρώπου-οικιακού ποντικού ονομάζεται παρασιτισμός ή συνανθρωπισμός και ανάγεται στις απαρχές της Νεολιθικής, συγκεκριμένα στην Προκεραμεική Νεολιθική της Εγγύς Ανατολής, κατά την οποία το ζώο αυτό «αποίκησε» το ανθρωπογενές περιβάλλον. Στην παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιάσουμε τα στάδια και τις οδούς της ακούσιας διάδοσης του ζώου αυτού ως ένα δείκτη ανθρώπινων, και συγκεκριμένα νεολιθικών, μετακινήσεων στο χάρτη, από τη Μέση Ανατολή προς την Ευρώπη, με έμφαση στο χώρο του Αιγαίου και των Βαλκανίων. Στόχος μας είναι να δείξουμε πώς ένα τυχαίο εύρημα, όπως τα οστά του οικιακού ποντικού, μαρτυρεί στοχευμένες ενέργειες: σχεδιασμένες ανθρώπινες μετακινήσεις, αποικισμού νέων τόπων, δίκτυα επικοινωνίας και εμπορικών συναλλαγών.

Λέξεις κλειδιά: Νεολιθική περίοδος, οικιακός ποντικός, διάδοση, παρασιτισμός, συνανθρωπισμός

Η διαχείριση της μνήμης και του θανάτου στις ταφικές πρακτικές των Νατουφίων

Βάλια Παπαναστασοπούλου

Υπ. Διδάκτωρ Προϊστορικής
Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ
valiapapanas@yahoo.gr

Οι φορείς του Νατούφιου πολιτισμού που διαβιούσαν στην περιοχή της Συροπαλαιστίνης (12.000-9.000 π.Χ.) δοκίμασαν ποικίλες και έντονες κοινωνικοοικονομικές αλλαγές, οι οποίες σχετίζονταν με τη σταδιακή μετάβαση στην ημι-μόνιμη κατοίκηση και στην αναζήτηση τροφής μέσω της γεωργίας. Πρόκειται για τους τελευταίους κυνηγούς-τροφοσυλλέκτες της Τελικής Επιπαλαιολιθικής περιόδου, οι οποίοι παρουσιάζουν μία ολοένα και αυξανόμενη κοινωνική περιπλοκότητα, που μπορεί να εντοπιστεί και μέσα από τον συμβολισμό των ταφικών εθίμων. Ανασκαφικά εντοπίζονται κάποιες ιδεολογικές διαφοροποιήσεις, οι οποίες πρέπει να ακολουθήσαν τις παραπάνω κοινωνικοοικονομικές αλλαγές στη ζωή των Νατουφίων και που πιθανόν να μπορούν να ανιχνευθούν και στα ταφικά δεδομένα.

Σε αυτή τη μελέτη θα παρουσιάσουμε το ζήτημα της μεταχείρισης των νεκρών και των σχετικών τελετών από τις νατουφίες ομάδες μέσα από κάποια παραδείγματα, όπως νεκροταφεία, μεμονωμένες ταφές και ταφές σε σπήλαια. Ακολουθώντας, θα επιχειρήσουμε να δούμε πώς μπορούν να ερμηνευτούν αυτές οι ταφικές συνήθειες μέσα από το πλαίσιο της μνήμης ως συνδεδετικού κρίκου με το παρελθόν αυτών των ομάδων. Είναι γεγονός πως η ανίχνευση της ανάπτυξης του ιδεολογικού συστήματος των ανθρώπων της εποχής εκείνης αποτελεί ένα δυσεπίλυτο εγχείρημα για την αρχαιολογική επιστήμη, καθώς σχετίζεται με υλικά κατάλοιπα, τα οποία δεν είναι πάντοτε εφικτό να ερμηνευτούν με βεβαιότητα. Εντούτοις, η εξέλιξη στις ταφικές πρακτικές των Νατουφίων και μία πιθανή πολυμορφία σε αυτές που συνδέεται και με την τοπικότητα μπορούν να μας κατατοπίσουν σχετικά με τη συνείδηση που είχαν αυτές οι ομάδες όσον αφορά στην απώλεια των δικών τους ανθρώπων, αλλά και με ζητήματα φύλου, ταυτότητας και συνέχειας της ομάδας μέσα από μία συζήτηση θεωρητικού χαρακτήρα.

Λέξεις κλειδιά: Νατούφιος πολιτισμός, ταφικά έθιμα, μνήμη, Συροπαλαιστίνη, Επιπαλαιολιθική

Σκέψεις για τις επαρχές των επαφών Κρήτης και Αιγύπτου στην Πρώιμη Εποχή του Χαλκού

Μαρία Παρασκευά

*Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Προϊστορικής
Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης
maryparaskeva.arch@gmail.com*

Οι σχέσεις μεταξύ της Κρήτης και της Αιγύπτου σε όλη τη διάρκεια της Εποχής του Χαλκού έχουν προσελκύσει από πολύ ενωρίς το ενδιαφέρον των μελετητών. Θεωρείται ότι ξεκινούν στα μέσα της 3ης χιλιετίας (περί το 2600 π.Χ.) και εντείνονται κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού. Οι δύο πολιτισμοί δεν περιορίζονται μόνο στις ανταλλαγές εμπορικών προϊόντων, αλλά ανταλλάσσουν και λατρευτικά σύμβολα, καλλιτεχνικά θέματα, συνάπτουν διπλωματικές σχέσεις κ.λπ. Επικρατούσα είναι η άποψη ότι τα εμπορικά πλοία της Αιγύπτου έφευγαν από την αφρικανική ακτή και ακολουθούσαν κυκλική πορεία κατά μήκος της ακτής της Ανατολικής Μεσογείου μέχρι που έφταναν στην Κρήτη. Το ίδιο συνέβαινε και στα πλοία που ξεκινούσαν από την Κρήτη με τελικό προορισμό την Αίγυπτο. Στην εισήγηση αυτή θα προσπαθήσω να εξετάσω, ακριβώς, την πιθανότητα να υπήρχε από ενωρίς ένας θαλάσσιος δρόμος που ένωνε απευθείας την Κρήτη με την Αφρικανική ακτή. Η δυνατότητα μιας τέτοιας θαλάσσιας διαδρομής θα επέτρεπε μια ουσιαστικότερη πρώιμη επαφή μεταξύ των ανθρώπων και των πολιτισμών τους - και πέρα από την εμπορική ανταλλαγή προϊόντων, ενώ, παράλληλα, θα ενίσχυε με σταθερότητα την ανάπτυξη εκείνων των υλικών και πνευματικών μεταξύ τους σχέσεων, που φαίνεται να ενδυναμώνονται στην Ύστερη Εποχή του Χαλκού.

Λέξεις κλειδιά: Πρώιμη Εποχή του Χαλκού, Κρήτη, Αίγυπτος, ταξίδι, πρώιμες επαφές

Reconstructing human activities at Lepenski Vir (Serbia): Behavior and adaptations in Mesolithic and Early Neolithic

Anda Petrović

*Υποψήφια Διδάκτωρ, Department of Archaeology,
Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Σερβία
andja.petrovic315@gmail.com*

It is sometimes challenging to notice traces of human behavior patterns of communities in Mesolithic and Early Neolithic period. Recording habits and cognitive processes would require a great scope of specific analysis and studies of different assemblages. Having this in mind, closed niche as Iron Gates region is perfect for this kind of research because of its exceptional archaeological record of occupation during the Late Glacial and Early Holocene, unique insight into the shift to agriculture in the Middle Danube basin, and numerous analyses done so far.

The main aim of this study is to indicate the initial phase of reconstructing human activities on famous Lepenski Vir site by conducting a use-wear analysis of lithic artefacts. What exactly do we hope to get by implementing traceology analysis? What data do we actually obtain? How do we interpret the results? What are the main obstacles to the remodeling of the everyday life of these complex hunter-gatherer communities? Trying to answer these questions would give us more information about how we should guide research projects in future and what are the stress marks that should be more pronounced concerning engaging material culture remains with actual human processes in the prehistory.

Key-words: Lepenski Vir, Mesolithic, Early Neolithic, use-wear analysis, human activities, behavior patterns, material culture remains

Foraging Strategies and the Human Mind: A zooarchaeological approach

Φρόνη Ροδίτη

*Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, M.Sc. Archaeological Sciences,
Department of Geosciences, Faculty of Science,
Eberhard Karls Universität Tübingen, Γερμανία
frinir@hotmail.com*

Before the beginning of agriculture and animal husbandry, which signified the emergence of food production, populations in early prehistory relied on foraging for their subsistence. Hunting, scavenging, and gathering were the main activities in these societies and traces of these practices remained perceptible in the archaeological record through the associated technological, faunal and floral assemblages. As we seek to understand and reconstruct past human societies, these material remains have proven to be valuable, when they are perceived as products of processes reflecting actions, decisions and behaviors that appear to follow specific patterns. Consequently, these decisions greatly impact the social structure and organization, as well as the lifestyle, of the populations.

This study, focusing on faunal remains, provides an overview of the interpretive models that were developed in the framework of Behavioral Ecology and are being employed by the discipline of Zooarchaeology. These tools account for the variable aspects that govern human behavior and culture, related to the search and acquisition of food resources, and subsequently enable the extraction of information on the socio-economics of the past hunter-gatherer societies. The assemblages are approached with the use of quantitative methods. Due to this predictive and mathematical nature of the models, the debate on their efficiency is still ongoing. The key points of their criticism and contribution will give prominence to the significance of further future investigation.

Keywords: Zooarchaeology , Behavioral Ecology, Foraging theory, Hunter-gatherers, Human Behavior

Μοτίβα κατοίκησης κατά τη Μέση Παλαιολιθική: Το παράδειγμα της Πλαγιάς Αιτωλοακαρνανίας

Έλενα Σασσάνη

*Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Α' Κύκλου
Προϊστορικής Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ
elenasassani@ymail.com*

Η Μέση Παλαιολιθική περίοδος εκτείνεται χρονολογικά από τα 300.000 BP μέχρι και τα 40.000- 35.000 BP, όταν το είδος του Homo Neanderthal αντικαθίσταται σταδιακά από τον Ανατομικά Σύγχρονο Ανθρώπο. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου ο Neanderthal εγκαθίσταται σε ολόκληρη σχεδόν την Ευρώπη και αναπτύσσει τον δικό του τρόπο χρήσης του χώρου που τον περιβάλλει. Με τη βοήθεια μελετών που έχουν γίνει για θέσεις της δυτικής Ευρώπης θα προσπαθήσουμε να εξετάσουμε σε τι είδους περιβάλλοντα προτιμά να εγκαθίσταται ο άνθρωπος του Neanderthal, πως εκμεταλλεύεται τους ζωτικούς πόρους και πώς οργανώνει την κατοίκηση του μέσα σε αυτά. Έχοντας ως παράδειγμα την περιοχή του Περιγορδίου της δυτικής Γαλλίας, θα δούμε πως και εάν εφαρμόζονται αυτά τα μοτίβα στον ελλαδικό χώρο και συγκεκριμένα στην περιοχή της Πλαγιάς Αιτωλοακαρνανίας όπου επιφανειακές έρευνες που διεξήχθησαν κατά την πενταετία 2001- 2005 από την Εφορεία Αρχαιοτήτων και το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο έφεραν στο φως πλήθος θέσεων της Μέσης Παλαιολιθικής.

Λέξεις κλειδιά: Μέση Παλαιολιθική, Ανθρώπος του Νεάντερταλ, κατοίκηση, Αιτωλοακαρνανία

Οι λιθοτεχνίες της Αττικής κατά την Τελική Νεολιθική και Πρώιμη Εποχή του Χαλκού: Γνωσιακές λειτουργίες, συμπεριφορά και προσαρμοστικότητα των «μεταβατικών» κοινωνιών

Ιωάννα Σπηλιωτακοπούλου

Υπ. Διδάκτωρ Προϊστορικής Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ
ioanna.spil@gmail.com

Από το τέλος της Τελικής Νεολιθικής έως και το τέλος της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού (3500-2200 π.Χ.) ραγδαίες εξελίξεις επηρεάζουν τη ζωή των κατοίκων του Προϊστορικού Αιγαίου. Η ανάδυση πρωτοαστικών κέντρων και οι συνακόλουθες πολιτισμικές αλλαγές αποτελούν καίρια ζητήματα για τους ερευνητές της περιόδου, καθώς έχουν θεωρηθεί στοιχεία εξέλιξης των κοινωνιών από πιο «απλές» σε πιο «σύνθετες» μορφές κοινωνικής οργάνωσης.

Οι κάτοικοι της Αττικής εκμεταλλευόμενοι τις δυνατότητες του φυσικού περιβάλλοντος, ασχολούνταν με ποικίλες οικονομικές πρακτικές που τους εξασφάλιζαν μια αξιοπρεπή διαβίωση, όπως φαίνεται από την αύξηση των οικισμών κατά την ΤΝ και από την ιδιαίτερη ανάπτυξη κάποιων οικισμών κατά την ΠΕ ΙΙ. Η προμήθεια, κατεργασία και διακίνηση του λαξευμένου λίθου ήταν μια από τις πρακτικές που τους εξασφάλιζαν οικονομικό όφελος και τη δικτύωση τους με πλήθος άλλων θέσεων.

Μέσα από τη μελέτη της διαδικασίας παραγωγής εργαλείων από οψιανό και πυριτόλιθο από θέσεις της Αττικής όπως η Μερέντα, θα προσεγγίσουμε τον τρόπο σκέψης των ανθρώπων και τις τεχνολογικές επιλογές τους, που είναι και κοινωνικές επιλογές. Χρησιμοποιώντας ως μεθοδολογικό εργαλείο την εγχειρηματική αλυσίδα παραγωγής θα παρουσιάσουμε εκτός από την οργάνωση της παραγωγής, το βαθμό εξειδίκευσης των τεχνιτών, τον τρόπο λειτουργίας των εργαστηρίων και τη συμπεριφορά της μεταβατικής κοινωνίας που υφίσταται τη διαδικασία της μεταμόρφωσης. Στόχος μας είναι η παρουσίαση αυτή να συμβάλλει καθοριστικά στην διαμόρφωση μιας πιο ολοκληρωμένης εικόνας για τις πολιτισμικές αλλαγές και για την οργάνωση των προϊστορικών κοινωνιών στο συγκεκριμένο περιβάλλον και στον ευρύτερο Νότιο Αιγαιακό χώρο.

Λέξεις κλειδιά: Αττική, λιθοτεχνίες, Τελική Νεολιθική, Πρώιμη Εποχή του Χαλκού, εγχειρηματική αλυσίδα παραγωγής

Οστέινη εργαλειοτεχνία: Το παράδειγμα ενός συνόλου από τον Κλείτο Κοζάνης

Βόνη Σταθοπούλου

*Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος,
Πανεπιστήμιο Paris 1 Panthéon-Sorbonne,
Παρίσι, Γαλλία*

Στον αιγαιακό χώρο ο προϊστορικός άνθρωπος επεξεργάστηκε το οστό και τις σκληρές ζωικές ύλες ήδη από την Ανώτερη Παλαιολιθική. Η αρχαιολογική έρευνα είναι όμως ακόμα αρκετά περιορισμένη. Σκοπός της ανακοίνωσης είναι να παρουσιάσει ένα μέρος της οστέινης εργαλειοτεχνίας από τον οικισμό Κλείτος 2 Κοζάνης και συγκεκριμένα ένα σύνολο 34 οστέινων αντικειμένων ενός λάκκου/αποθέτη της Μέσης Εποχής Χαλκού που ήρθαν στο φως κατά την διάρκεια της ανασκαφής του 2010. Το σύνολο αυτό χαρακτηρίζεται από μία ομογένεια ως προς το υπόβαθρο, την μορφολογία και την τεχνική κατασκευής τους.

Οι άξονες της μελέτης μας είναι δύο: α) οι τεχνικές επεξεργασίας και κατασκευής και β) η λειτουργικότητα των αντικειμένων. Αυτό επιτεύχθηκε μέσα από την βιβλιογραφική έρευνα ενώ σε ένα επόμενο στάδιο μέσα από την απευθείας εξέταση των ευρημάτων μακροσκοπικά και μικροσκοπικά. Παράλληλα είχαμε και την βοήθεια της πειραματικής αρχαιολογίας δημιουργώντας αντίστοιχα αντικείμενα.

Ως πρώτη ύλη οι προϊστορικοί κάτοικοι του Κλείτου χρησιμοποίησαν μετατάρσια αιγοπροβάτων τα οποία στην πλειονότητα τους διατηρούν την άνω επίφυση ενώ η κάτω έχει κοπεί εγκάρσια του οστού. Παρότι υπάρχει μια μορφολογική ομοιογένεια, ταφονομικοί παράγοντες έχουν δώσει κάποια επιπλέον χαρακτηριστικά στο σύνολο όπως ότι όλα είναι καλυμμένα στην επιφάνειά τους από ίζημα και το καθένα έχει ιδιομορφία ως προς το χρωματισμό. Η επεξεργασία έγινε μέσα από την τεχνική της απόξεσης και της εγχάραξης, ενώ σε ένα μικρό αριθμό και με την τεχνική της τριβής. Ξεχωριστό ενδιαφέρον κυρίως για την χρήση του συνόλου παρουσιάζουν 5 αντικείμενα τα οποία φέρουν εγχάραξεις ίσως διακοσμητικές ή χρηστικές. Τέλος, βάσει όλων των παραπάνω στοιχείων καταλήγουμε ότι πιθανόν τα αντικείμενα αυτά χρησιμοποιήθηκαν ως λαβές.

Λέξεις κλειδιά: Μέση Εποχή του Χαλκού, οστεοτεχνία, Πειραματική Αρχαιολογία, στείλωση

Η κατεργασία του σοκολατί πυριτόλιθου της Πίνδου στο Μέσο Καλαμά Θεσπρωτίας: Η περίπτωση της Δράμεσης

Γιώργος Στεργίου

*Μεταπτυχιακός Φοιτητής Α' Κύκλου
Προϊστορικής Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ
geoster13@hotmail.com*

Στόχος της παρούσας έρευνας, η οποία διεξάγεται στα πλαίσια της διπλωματικής μου εργασίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, είναι η μελέτη της συμπεριφοράς του προϊστορικού ανθρώπου και της προσαρμογής του στο περιβάλλον μέσα από την εκμετάλλευση των ζωτικών πόρων. Η επίτευξη του στόχου αυτού υλοποιείται, μεταξύ των άλλων, με τη μελέτη της Τεχνολογίας των προϊστορικών τεχνέργων του ανθρώπου (artifacts) η οποία μας οδηγεί και στη διερεύνηση των γνωστικών διαδικασιών (cognition).

Η έρευνά μου εστιάζει στη Βορειοδυτική Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα στο αρχαιολογικό υλικό της Δράμεσης, μίας θέσης που ήρθε στο φώς κατά την επιφανειακή έρευνα στο Μέσο Καλαμά Θεσπρωτίας, περιοχή - πέρασμα από τον ηπειρωτικό ελλαδικό χώρο στην Αδριατική και την Κεντρική Μεσόγειο. Η Δράμεση αποτελεί μία πλούσια σε πρώτες ύλες περιοχή, στην οποία έχουν βρεθεί μεγάλες ποσότητες σοκολατί πυριτόλιθου. Το υλικό αυτό, γνωστό στη βιβλιογραφία ως υψηλής ποιότητας ίασπις ή ραδιολαρίτης, χρησιμοποιείται καθ' όλη τη διάρκεια της Προϊστορίας, κυρίως όμως κατά τη Νεολιθική περίοδο σε θέσεις πλησίον του ορεινού όγκου της Πίνδου, όπου βρίσκονται οι πρωτογενείς του πηγές. Δε γνωρίζουμε, ωστόσο, με βεβαιότητα τους ακριβείς μηχανισμούς προμήθειας και διακίνησης του υλικού αυτού, καθώς οι αρχαιολογικές μαρτυρίες προέρχονται κατεξοχήν από οικιστικά περιβάλλοντα και όχι από θέσεις λατόμησης της πρώτης αυτής ύλης, στις οποίες πιστεύεται ότι πραγματοποιούνταν η αρχική διαμόρφωση των κονδύλων.

Η μελέτη της λιθοτεχνίας από τη Δράμεση φιλοδοξεί να προσθέσει περισσότερα στοιχεία σχετικά με τις θέσεις, στις οποίες πραγματοποιούνταν η αρχική επεξεργασία του σοκολατί πυριτόλιθου, τη διακίνηση και τον τρόπο εισαγωγής του στους οικισμούς και σκοπεύει στη μελέτη της ανθρώπινης συμπεριφοράς και νόησης μέσα από την ανασύσταση της τεχνολογικής αλυσίδας του υπό εξέταση υλικού.

Λέξεις-κλειδιά: Προϊστορική Τεχνολογία, Θεσπρωτία, σοκολατί πυριτόλιθος, λιθοτεχνία, ανθρώπινη συμπεριφορά

Τοπίο, Μνήμη και Βίωμα στη Νεολιθική Μακεδονία και Θεσσαλία

Γιάννης Χατζηκωνσταντίνου
& Σωτηρία Χρονάκη

*Μεταπτυχιακοί φοιτητές Προϊστορικής Αρχαιολογίας,
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
chatzicoi@hist.auth.gr
& schronaki@hist.auth.gr*

Τα τελευταία χρόνια δίνεται όλο και περισσότερη έμφαση στην εξέταση του τοπίου, καθώς θεωρείται από πολλούς ως μια έννοια που ενσωματώνει πολλαπλά νοήματα και σημασίες ανάλογα με την οπτική θέασης. Πέρα από την έκταση στην οποία αναπτύσσεται και δραστηριοποιείται μια ομάδα ανθρώπων, το τοπίο αποτελεί ένα ενεργό «αντικείμενο», μια εμπειρία και μια αναπαράσταση των διαφορετικών νοημάτων με τα οποία οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται τον κόσμο γύρω τους, ενώ ταυτόχρονα τόσο το ίδιο, όσο και οι κατασκευές που γίνονται σε αυτό, ενσωματώνουν ιδέες της ζώσας και μεταφυσικής πραγματικότητας, στα πλαίσια ανάπτυξης και διαπραγμάτευσης κοινωνικών σχέσεων, εμπειριών και ταυτοτήτων. Η στενή αισθητηριακή επαφή του ανθρώπου με τον υλικό πολιτισμό και το τοπίο, όχι υπό την μορφή επιβολής, αλλά στα πλαίσια αλληλεπίδρασης, νοηματοδότησης και κατασκευής βιογραφιών και κοινωνικών ταυτοτήτων, διαμορφώνει έννοιες όπως η μνήμη και η καταγωγή, οι οποίες φαίνεται πως λειτουργούσαν ως μέσα συνοχής και συνεκτικότητας των ομάδων.

Για μια πιο ολιστική κατανόηση του προβληματισμού, γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση των αρχαιολογικών δεδομένων της Νεολιθικής Μακεδονίας και Θεσσαλίας, με έμφαση κυρίως στην μορφή των οικισμών και στην οργάνωση του χώρου, τόσο στις νεολιθικές τούμπες, όσο και στους εκτεταμένους οικισμούς. Στόχος είναι η αναζήτηση των συμβολικών νοημάτων και των αισθητηριακών εμπειριών που σχετίζονται με το νεολιθικό τοπίο και τον άνθρωπο.

Λέξεις κλειδιά: Αρχαιολογία του Τοπίου, Νεολιθική, Μακεδονία, Θεσσαλία, Οργάνωση του Χώρου

Κανάλι Θεσπρωτίας: Ένα παράδειγμα μελέτης της εγχειρηματικής αλυσίδας στη Νεολιθική Εποχή

Μαρία Χελιώτη

*Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Α' Κύκλου
Προϊστορικής Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ
mariahelioti.uoa@gmail.com*

Η παρούσα ανακοίνωση αποσκοπεί στη παρουσίαση των αποτελεσμάτων της μελέτης της προϊστορικής λιθοτεχνίας από τη θέση Κανάλι Θεσπρωτίας που διεξάγεται στα πλαίσια της διπλωματικής μου εργασίας. Η θέση ήρθε στο φως στα πλαίσια του προγράμματος "*Αρχαιολογική Έρευνα Επιφανείας στη λεκάνη του Μέσου Καλαμά Θεσπρωτίας*" το οποίο έλαβε χώρα κατά τα έτη 2011-2015.

Πέραν από τη ποσοτική καταγραφή των λίθινων ευρημάτων, τα οποία περισυλλέχθηκαν από δοκιμαστική τομή που έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια του προγράμματος, και την ποιοτική τους προσέγγιση, επιχειρείται η ανασύσταση της εγχειρηματικής αλυσίδας της λάξευσης υπό το πρίσμα των γνωστικών λειτουργιών των προϊστορικών λιθοξόων. Οι ερμηνείες και τα συμπεράσματα που θα προκύψουν εντάσσονται στην γενικότερη προβληματική που έθεσε η έρευνα επιφανείας για την περιοχή, η οποία έγκειται στην ανασύσταση, μέσω των αρχαιολογικών καταλοίπων, του προϊστορικού περιβάλλοντος και τρόπου ζωής.

Τα πορίσματα της μελέτης, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη, αφορούν αρχικά στην ερμηνεία και αξιολόγηση των στρατηγικών που υιοθέτησε ο ανθρώπινος νους, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της λάξευσης. Η ανθρώπινη συμπεριφορά και οι επιλογές των προϊστορικών λιθοξόων αποτελούν το μείζον ερώτημα, στην προσπάθειά μας να εντάξουμε τον νεολιθικό άνθρωπο και τις δραστηριότητές του μέσα στο θεσπρωτικό περιβάλλον. Σε αυτό, δεν μπορεί να παραληφθεί η εξέταση των συνθηκών περισυλλογής της πρώτης ύλης, η πρόσβαση δηλαδή σε αυτήν, και ο προσδιορισμός των πετρωμάτων που επιλέχθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν. Κλείνοντας, η αποκωδικοποίηση και ερμηνεία του περιβάλλοντος χώρου και του τρόπου με τον οποίον η θέση Κανάλι εντάσσεται στο γενικότερο δίκτυο επικοινωνίας και ανταλλαγών στην ευρύτερη περιοχή, αποτελούν τον απώτερο στόχο της προβληματικής που θέτει η παρούσα εργασία.

Λέξεις κλειδιά: Νεολιθική Εποχή, Θεσπρωτία, Λαξευμένος λίθος, Τεχνολογία, εγχειρηματική αλυσίδα

Οργανωτική Επιτροπή:

Σπηλιωτακοπούλου Ιωάννα, Υποψ. Διδάκτορας Προϊστορικής Αρχαιολογία ΕΚΠΑ.

Στεργίου Γιώργος, Μεταπτυχιακός Φοιτητής Προϊστορικής Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ.

Χελιώτη Μαρία, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Προϊστορικής Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ.

Μουρταράκου Χαρά, απόφοιτος Π.Μ.Σ. Μουσειακών Σπουδών ΕΚΠΑ.

Μιχαλοπούλου Στεφανία, Διδάκτορας Προϊστορικής Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ.

Σασσάνη Έλενα, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Προϊστορικής Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ.

Επιστημονική Επιτροπή:

Λίλιαν Καραλή, Καθηγήτρια Προϊστορικής Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ.

Ελένη Μαντζουράνη, Καθηγήτρια Προϊστορικής Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ.

Γεωργία Κουρτέση-Φιλιππάκη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Προϊστορικής Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ.

Ελευθέριος Πλάτων, Αναπληρωτής Καθηγητής Προϊστορικής Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ.

Γεώργιος Βαβουρανάκης, Επίκουρος Καθηγητής Προϊστορικής Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ.

Κωνσταντίνος Κοπανιάς, Επίκουρος Καθηγητής Προϊστορικής Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ.

Ιωάννης Παπαδάτος, Επίκουρος Καθηγητής Προϊστορικής Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ.

Αφροδίτη Χασιακού-Αργυράκη, Λέκτορας Προϊστορικής Αρχαιολογίας, ΕΚΠΑ.

Μάρλεν Μούλιου, Λέκτορας Μουσειολογίας, ΕΚΠΑ